

Greenpeace Inarin Paadarskaidissa – verkostopolitiikkaa lappilaisittain

AINI LINJAKUMPU & JARNO VALKONEN

ABSTRACT

Greenpeace in Paadarskaid, Inari – network politics in Lapland

This article examines a forest dispute that has continued for several years in Inari, Lapland. For a long time, the representatives of reindeer economy and wood industry were the central parties of the disagreement. The disagreement also received a third party, the international environmental organization Greenpeace. Its operation was strongly criticized as interfering in local and national issues. In this article we examine this particular logging dispute in northern Lapland from the viewpoint of political activity and by utilizing the idea of network politics. A special object of interest is the formulation of political agency and political space as well as the significance of communication in networked politics. In this forest dispute in northern Lapland, a local contradiction was elevated from the local and national levels into an issue of international interest. The international dimension materialized through the new actors and the way in which the issues were emphasized using global themes. Thus, the structure of the political activities was reorganized: the traditional, hierarchical politics embedded in the clear structures of the nation-state were now placed in a network-like, somewhat shapeless structural environment.

1. Johdanto

Vuosi 2005 alkoi Inarin Lapissa kiihkeissä tunnelmissa. Jo vuosia poro- ja metsätalouden välejä hiertänyt Inarin metsäkysymys nousi yhdessä räsäyksessä otsikoihin, kun kansainvälinen ympäristöjärjestö Greenpeace päätti puuttua asiaan ja perusti leirinsä Inarin Paadarskaidiin. Pian Greenpeacen mukaantulon jälkeen metsäjätti Stora-Enso vaati Metsähallitusta pysäyttämään hakkuut Inarissa. Tämä synnytti Inarissa ja muualla Suomessa voimakkaan liikehännän, jossa on vaadittu kovin sanoin Greenpeacen vetäytymistä alueelta ja paikallisen päätösvallan vahvistamista metsäasioissa. Inarin kunta järjesti jopa kansalaisadressin, jossa kerättiin nimiä Greenpeacen toimintaa vastaan. Ongelmana on pidetty ennen muuta maakunnan ulkopuolelta tulevien toimijoiden luomaa ristiriitaa metsätalouden ja porotalouden välillä. Keinotekoisesti synnytettyjen ristiriitojen on ajateltu johtavan

metsäelinkeinon lopettamiseen Inarin alueella ja vaarantavan Kemijärven sellutehtaan tulevaisuuden.

Artikkelissa tarkastelemme tätä Ylä-Lapin metsäkiistaa poliittisen toiminnan näkökulmasta. Lappi on ollut perinteisesti hyvin poliittisesti latautunut alue. Aluepoliittinen vireys sekä luontoon ja etnisyyteen liittyvä politiikka on ollut leimallisesta tälle Suomen pohjoisimmalle reunalle. Omaehtoinen kansalaistoiminta yhdistettynä puoluepoliittiseen toimintaan on kuvannut lappilaista yhteiskunnallista järjestymistä. Poliittikan kenttä ja vaikuttamisen mahdollisuudet ovat kuitenkin muuttumassa ja osin jo muuttuneet myös Lapissa: tämän hetken politiikka on luonteeltaan hyvin toisenlaisia kuin vaikkapa parikymmentä vuotta sitten.

Perinteisesti Lappi poliittisen toiminnan alueena ja kohteena on ollut varsin paikallisesti ja kansallisesti värittyneiden tekijöiden summa. Poliitiikka on rakentunut kansallisvaltion dynamiikan mu-

kaan, jossa alueelliset toimijat pyrkivät vaikuttamaan virallisiin alueellisiin tai kansallisiin instituutioihin. Viime vuosina on kuitenkin ollut yhä enemmän esimerkkitapauksia siitä, että lappilainen politiikka on muutoksessa. Pelkästään paikallisesti sovittavien asioiden – politiikan tekemisen – alue on koko ajan pienempi. Paikallinen politiikka kietoutuu monin eri tavoin merkitysjärjestelmiin, jotka ovat kansallisvaltioiden rajat ylittäviä – jopa globaaleja. Kansainvälinen, kansallinen ja paikallinen politiikka eivät ole enää niin erillisiä ulottuuksia kuin aikaisemmin, vaan ne tulee nähdä yhtenä politiikan tekemisen kokonaisuutena.

Ylä-Lapin metsäkiista on rakentunut selkeästi metsien poro- ja metsätaloudellisen käytön välisen jännitteen varaan. Myös kiistan alaiset metsäkohteet ovat selkeästi määriteltyjä: kyse on tietyistä rajatuista Inarin kunnan alueen metsäkohteista ja niiden käytöstä. Tältä osin metsäkiista on radikaalisti paikantunut. Samalla se on kuitenkin enemmän: metsäkiista on herättänyt kysymään, millaista metsäpolitiikkaa Suomessa harjoitetaan. Näin metsäkiista on ylittänyt paikan rajat, mikä konkreettisesti näkyy siinä, että metsäkiistaan on osallistunut ylipaikallisia tahoja kuten kansainvälinen ympäristöjärjestö Greenpeace ja metsäyhtiö Stora Enso.

Artikkelissa tarkastelemme tätä Ylä-Lapin metsäkiistaa poliittisen toiminnan näkökulmasta ja verkostopolitiikan ideaa hyödyntäen. Tarkastelemme erityisesti poliittisen toimijuuden ja poliittisen tilan määrittymistä sekä kommunikaation merkitystä verkostopolitiikassa.

2. Verkostopolitiikan tilat ja toimijuudet

Verkostoissa – olivatpa ne luonteeltaan millaisia tahansa – on keskeistä erilaisten toimijoiden toisiinsa kytkeytymisen ajatus. Verkostot muodostuvat solmukohdista ja niitä välittävistä suhteista. Solmukohdat voivat olla muodoltaan ja sisällöltään hyvin varioivia: lähtökohtaisesti solmut ovat useissa tapauksissa verkoston toimijoita. Suhteet välittävät kommunikaatiota eri solmujen välillä. Verkoston rajat muodostuvat näissä vuorovaikutussuhteissa, eivätkä ole sinänsä ennalta määriteltyjä. (Castells 1999, 470.) Poliittikan tutkimisen kannalta olennaista on, että verkostot rakentavat poliittisen tilan omalla tavallaan ja sitä kautta mahdollistavat uudenlaista poliittista toimijuutta.

Tilan ajatus rakentaa ymmärrystä politiikasta ja poliittisesta toiminnasta. Poliittikka on tavallisesti ymmärretty tilaksi, johon sijoittuminen määrittää poliittista toimijuutta. Eri toimijat sijoittuvat eri tavoin politiikan tilaan, ja siksi heillä on erilaiset mahdollisuudet toimia ja saada omia intressejään artikuloituksi. Poliittikan toimijat voivat sijoittua politiikan tilassa esimerkiksi keskustaan tai periferiaan tai he voivat olla sisällä tai ulkona politiikasta. Poliittisen tilan hallinta viittaa taas siihen, kenellä on valta määritellä poliittiset kysymykset tietyssä kontekstissa ja kuka voi vaikuttaa poliittisen tilan sisällölliseen olemassaoloon ja muutokseen. Myös verkostopolitiikassa tilallisuus on olennaista, mutta verkostoissa poliittinen tila rakentuu perinteisestä politiikasta poikkeavalla tavalla.

Verkostolla ei ole varsinaista keskustaa eikä hierarkkisesti rakentunutta hallintoa, vaan suhteet eri toimijoiden välillä ovat muodostuneet horisontaalisesti (ks. van Waarden 1992, 31). Toisin kuin suvereenien valtioiden hallitukset, verkostot eivät ole kiinnittyneet vakiintuneeseen komentoketjuun tai tiettyyn kiinteään maantieteelliseen alueeseen. Ne sisältävät monenlaisia interaktion solmukohtia, joissa erilaiset yhdistelmät ihmisiä voivat sulautua keskenään eri tarkoituksissa (Kegley & Raymond 2002, 156).

Perinteisesti politiikka on kiinnittynyt niihin asioihin, jotka ovat konkreettisesti tai maantieteellisesti suhteellisen lähellä ihmistä. Maantieteelliset etäisyydet ovat määritelleet poliittisen agendan puitteet kuten myös poliittisen osallistumisen logiikkaa. Verkostoissa etäisyys ilmenee eri tavalla: ihmisten tai asioiden etäisyys – läheisyys tai kaukaisuus – näyttäytyy eri tavalla kuin aikaisemmin. Koska verkoston rakenne ei ole hierarkkisesti muotoutunut, myöskään etäisyyttä toimijoiden välillä ei lasketa etäisyytenä keskustaan tai muihin paikkoihin, vaan yhteyksinä verkoston sisällä (ks. Latour 1996, 371). Yhteydet voivat olla moninaisia: mitä enemmän yhteyksiä jollakin toimijalla on muiden toimijoiden kanssa, sitä ”lähempänä” kyseinen toimija on muita – riippumatta maantieteellisistä etäisyyksistä. Ja päinvastoin: jos toimijalla on vain vähän yhteyksiä verkoston sisällä, läheisyys muihin toimijoihin on vastaavasti pienempi.

Perinteisen poliittikkäksityksen mukaan on voitu erottaa toisistaan kahdenlaisia tapoja organisoida toiminta tilassa. Hierarkkinen taso-organisaatio jakautuu toisille alisteisiin komentotasoihin, joista ylempi aina säätelee alemman liikkumatilaa. Voi-

daan esimerkiksi ajatella, että toiset toimijat ovat paikan politiikan suhteen keskustassa, toiset marginaalissa. Tässä tilanteessa keskustassa olevat toimijat säätelevät harjoittamallaan politiikalla paitsi keskustan toimintaa mutta samalla rajaavat myös marginaalissa olevien mahdollisuuksia. Toisin sanoen sijoittuminen keskustaan määrittäisi siten toimijoiden mahdollisuuksia paikan politiikassa. Jos paikan politiikka muodostuu taas kahden tasavertaisen toimijaryhmän väliselle suhteelle, paikan politiikka on tasapainoilua näiden kahden poliittisen toimijan tavoitteiden välillä. (Heiskala 2000, 61.)

Lapin perifeerisyys on totuttu ajattelemaan annettuna; maakunta on syrjäinen sekä kansallisesti että kansainvälisesti (Valkonen 2003a, 204–205). Tällöin myös poliittinen toiminta nähdään paikallisuuteen ja hierarkkiseen asemaan kiinnittyvänä. Alueellinen ja paikallinen politiikka ja vaikuttaminen ovat kulkeneet pääkaupungin kautta, jolloin etäisyys valtaan ja sijoittautuminen hierarkkisiin politiikan rakenteisiin on ollut hyvin konkreettista. Alueellinen politiikka on rakentunut kansallisen keskuksen kautta, joka on sijainnut fyysisesti etäällä. Lapissa tämän kaltainen politiikan ymmärtäminen on hyvin yleinen: monet ilmiöt on koettu ”etelän” keskuksista käsin ohjatuiksi toiminnoiksi, ”sanelupoliitikaksi”, jossa lappilaisilla ei ole paljoakaan sananvaltaa tai vaikutusmahdollisuuksia (emt., 107–135).

Verkostomaisessa rakenteessa (tilassa) Lappi ei näyttäydä syrjäisenä lokaliteettina, jonka olemassaolon edellytykset rakentuivat hierarkkisen ajattelun kautta. Verkostologiikka muovaa lappilaisesta sosiaalisesta rakenteesta mahdollisuuksien kentän, jossa toimijan sijoittautuminen rakenteeseen tapahtuu vapaammin kuin aikaisemmin. Toimijat itse pystyvät muovaamaan rakenteen kokonaisuutta sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Verkostomaisessa logiikassa lappilainen alueellinen politiikka saa uusia muotoja esimerkiksi Euroopan unionin ja Venäjän, Norjan ja Ruotsin kanssa tehtävän raja-alueyhteistyön kautta. Paikallistason toimijat voivat olla suoraan yhteydessä ylikansallisiin rakenteisiin sekä vastaavantason toimijoihin muissa lokaliteeteissa ilman valtiollista hierarkiaa.

Kaikkienensa on kuitenkin muistettava, että vaikka lappilaisessa politiikassa voidaan puhua verkostomaisista rakenteista, kansallisvaltio määrittää edelleen monia rakenteita ja toiminnan ehtoja. Lisäksi monet toimijat kokevat, että perinteinen

politiikka kuvastaa parhaiten demokraattista poliittista toimintaa, jossa enemmistöpäätöksin toteutetaan yhteisön tahtoa. Verkostopoliittinen toiminta ei kaikin osin nivelly perinteiseen demokraattiseen ja hierarkkiseen hallintomalliin. Kysymys vähemmistön ja enemmistön mahdollisuuksista päätöksentekoon muodostaa erään verkostopoliittikan ja perinteisen politiikan välisestä jännitteisestä suhteista.

Toimijuus ja emansipaatio

Verkostojen rakenteen joustavuus on yhteydessä toimijuuden muotoutumiseen. Verkostoissa toiminta on yhä enemmän ja enemmän keskinäisriippuvainen ja on olemassa useita kanavia, joiden kautta toimijat osallistuvat poliittisesti (Rogerson 2000, 421). Hierarkkisissa rakenteissa määräysten antaminen ja palautteen vastaanottaminen tapahtuu vertikaalisen rakenteen kautta, kun taas verkostoissa vuorovaikutus ja osallistuminen tapahtuvat suoremmin ilman keskustaa, joka kontrolloisi ja jakaisi informaatiota (Aro 1999, 147). Hierarkian puute tai sen korvautuminen ainakin osittain verkostoilla mahdollistaa paikallisten toimijoiden interventiot potentiaalisesti verkoston mihin osaan tahansa. Tämän vuoksi asiat tapahtuvat nopeammin ja ne ovat vähemmän ennustettavampia, koska rakenteessa ei ole hierarkian hitautta, joka samalla kontrolloisi toiminnan tapahtumista. Samalla tavoin politiikka on avoin potentiaalisesti kenen tahansa sosiaalisen toimijan jollain tavoin kontrolloimattomille interventioille ja kontrollille.

Tämä muuttaa perinteisen asetelman kontrolloitujen ja kontrollia harrastavien välillä: verkostomaisessa rakenteessa kontrolli ei toimi ainoastaan ylhäältä alaspäin, kuten hierarkioissa, vaan verkostoissa myös ”vähävaltainen” toimija voi kontrolloida valtaapitäviä. Näin ollen verkostomaisen politiikan luonne on jossain määrin *ennustamaton*. Ennustamattomuus on yhteydessä verkostojen matalaan hierarkiaan: monet eri toimijat ovat kykeneviä vaikuttamaan ja ”valtaistamaan” itsensä verkostoissa. Erilaiset ryhmät ja liikkeet voivat hyödyntää esimerkiksi internetiä, koska se mahdollistaa tehokkaan koordinaation laajalle alueelle ulottuvan verkoston sisällä ilman, että siitä syntyisi jäykkä, hierarkkinen organisaatiomuoto (Scott & Street 2000, 231).

Tämän vuoksi on vaikea arvioida missä kohtaa verkostoa tietyt poliittiset vastakohtaisuudet tai

konfliktit artikuloituvat. Toimijat ovat sijoittautuneet joustavalla tavalla, jolloin poliittisia prosesseja ei voi ennustaa samalla tavalla kuin kaksinaipaisessa maailmanjärjestelmässä tai perinteisessä kansallisessa politiikassa. (Vrt. Schubert & Jordan 1992, 13.) Poliittiset prosessit eivät ole kiinnittyneet tiettyihin stabiileihin ja jäykkiin poliittisiin rakenteisiin, vaan ne ovat pikemminkin *projektin* luonteisia syntyen erilaisten transnationaalien yhteyksien kautta (vrt. allianssipoliittikan käsitteeseen; Klotz 2002, 65–67).

Tämä politiikan yllätyksellisyys on näyttäytynyt esimerkiksi Utsjoelle suunnitellussa ns. Sulanojan vedenpullottamohankkeen toteutuksessa. Vuoden 2001 alussa Utsjoen kunta aloitti hankkeen, jonka tarkoituksena on ryhtyä laajassa mittakaavassa pullottamaan ja myymään Sulaojan vettä, joka on ollut alueen saamelaisille pyhä paikka – tai ainakin ”pyhyys” artikuloitiin prosessin aikana. Hanke käynnistyi Lapin ympäristökeskuksen ja Utsjoen kunnan välisenä yhteisenä projektina ja tarkoitus oli saada tuotanto käyntiin mitä pikimmin. Hanke herätti kuitenkin voimakkaan vastustuksen sekä paikallisesti että kansainvälisesti. Sulaojan rakentamista vastustavan poliittisen liikehdinnän herättäjinä toimivat Suomessa ja maailmalla asuvat saamelaisaktivistit. Internet oli keskeinen poliittisen toiminnan väline, ja muutoinkin tilanteessa oli monia verkostopoliittikan piirteitä. Sulaojan politisoituminen yllätti muun muassa Utsjoen kunnan, joka joulukuussa 2004 päätti luopua hankkeesta. (Ks. enemmän www.suttesaja.net.)

Toimijuuden ja osallistumisen mahdollisuus verkostoissa ei määriy ihmisten ja poliittisten ryhmien pysyvän ja dikotomisen jaon mukaan, vaan suhteellisen joustavan sitoutumisen kautta kulloiseenkin poliittiseen projektiin. Verkostomaailma hajottaa kansallisvaltioiden sisäisen ja toisaalta kansainvälisen poliittisen osallistumisen rajoja: yksittäinen poliittinen toimija voi olla samanaikaisesti sekä paikallinen, kansallinen että globaali toimija. Verkostomaailma antaa ainakin hetkellisesti mahdollisuuden ”globaaliin toimijuuteen”; toimijuuteen, joka ei ole ollut aikaisemmin mahdollinen – ainakaan nykyisessä mittakaavassa.

Verkostomaisessa maailmassa muun muassa etnisyyteen liittyvät asiat ovat saaneet merkittävän huomion. Lappi ei ole missään mielessä poikkeus, päinvastoin. Saamelaisten toiminta on hyvä esimerkki siitä, miten verkostomainen toimintatapa on integroitunut voimakkaasti myös lappilaiseen

kontekstiin. Saamelaisten poliittinen toiminta on ollut jo 1970-luvulta lähtien vireää. Alkuvaiheessa toiminnassa korostui perinteinen kansallisvaltioon tukeutuva toimintatapa. Nyt yhä enemmän saamelaisaktivismi toimii myös muilla tavoilla: saamelaisedustaminen tapahtuu joustavasti valtiorajojen ulkopuolella. Kansainvälinen alkuperäiskansaideologia mahdollistaa ylikansallisen saamelaispolitiikan olemassaolon ja lataa siihen painoarvoa paikallisissa ja alueellisissa poliittisissa prosesseissa. Esimerkiksi jo edesmennyt saamelaistaitelija Nils-Aslak Valkeapää tai nykyinen Suomen saamelaiskäräjien puheenjohtaja Pekka Aikio voidaan nähdä voimakkaana paikallisena ja kansallisena toimijana, mutta samalla myös ”globaalina saamelaisaktivistina”, joka ajaa alkuperäiskansojen oikeuksia.

Verkostopoliittikkaan olennaisesti liittyvä globaali tietoisuus antaa mahdollisuuden olla perillä muista lokaliteeteista ympäri maailman. Vaikka paikallistoimijoiden tarkoituksiperät ja kamppailut olisivatkin erilaisia, globaali tietoisuus kytkee nämä eri kamppailut ja kamppailevat yhteisöt toisiinsa. Lapissa asuva saamelaisaktivisti ei ole pelkästään suomalaisesta poliittisista mahdollisuusrakenteista voimaa saava toimija, vaan samalla myös ylikansallisen etnisen heräämisen osanen, joka on tietoinen globaaleista mahdollisuuksista. Verkostojen kautta päästään potentiaalisesti hyvin suuriin globaaleihin toiminnan kenttiin. Verkostomaiseen toimintatapaan läheisesti liittyvät globalisaatio ja lokalisaatio tuottavatkin näin ollen erilaisille toimijoille ja toiminnalle potentiaalisia emansipatorisia ulottuvuuksia. Globalisaatio on – taloudellisten ja poliittisten ulottuvuuksien ohella – mentaalinen prosessi, joka vaikuttaa ihmisten tietoisuuteen: miten ihmiset näkevät itsensä paikallisina toimijoina globaalissa kontekstissa.

3. Kommunikaation merkitys verkostopoliitikassa

Verkostoja voidaan pitää toimintaorientoituneina kokonaisuuksina: toiminta aktualisoituu verkoston linkkien ja solmukohtien kautta. Tässä yhteydessä nimenomaan *kommunikaatiolla* on erityinen merkitys verkostoissa toimimisen edellytyksenä. Lähtökohtana tässä yhteydessä on se, että kommunikaatio tuottaa poliittisen yhteisöllisyyden ja kommunikaation kautta verkostot ”ladataan” toimintaan.

Manuel Castells (1999, 470) määrittelee kommunikaation olemassaoloa verkostossa seuraavasti: ”Verkosto on toisiinsa liittyneiden solmujen joukko. Verkostot ovat avoimia rakenteita, jotka voivat laajentua rajattomasti, integroiden uusia solmuja sikäli kuin nämä kykenevät kommunikoidaan verkostossa eli sikäli kuin niillä on yhteisiä kommunikaatiokoodeja, kuten esimerkiksi arvoja tai suoritusten päämääriä.” Olennaista verkostoissa toimimiselle on kyky kommunikaatioon eli on osattava sellaiset kommunikaatiokoodit, jotka verkostoissa tunnustetaan.

Kommunikaation hallinta on verkostossa ominaisuus, joka voi mennä perinteisten kuten taloudellisten, poliittisten vahvuuksien ohi. Verkostoissa kommunikaation merkitys liittyy muun muassa vallan käyttöön ja vallan potentiaalinen lisäämiseen. Esimerkiksi rajojen yli toimivat niin sanotut painostusryhmäverkostot pyrkivät vaikuttamaan niin kuin muutkin poliittiset ryhmät. Koska ne eivät ole kuitenkaan perinteisessä mielessä kovin vaikutusvaltaisia, niiden täytyy käyttää informaation, ajatusten ja strategioiden valtaa muuntaakseen konteksteja, joissa valtiot tekevät politiikkaansa. (Keck & Sikkink 1998, 16.)

Miten kommunikaatio ”toimii” verkostoissa? Kommunikaation muoto on läheisessä yhteydessä verkostojen rakenteeseen eli esimerkiksi matalaan hierarkiaan sekä ajan ja paikan ”tihentymiseen”. Poliittikan globaali ulottuvuus on yhteydessä siihen, millä tavoin politiikka ja poliittiset käytännöt esitetään verkostoissa. Globalisaation aikana kommunikaation määrä kasvaa ja kommunikaatio kaikinensa tulee intensiivisemmäksi. Kun hierarkkinen rakenne muuttuu epäformaalimmaksi, ei-hierarkkiseksi kokonaisuudeksi, kommunikaatiokenttä tulee avoimemmaksi. Yhä useampi ihminen ja organisaatio voi olla tuottamassa kommunikaatiota yhä useammassa erilaisessa muodossa. Kommunikaation kasvuun liittyy samalla toimijoiden keskinäisen riippuvuuden kasvu. Verkostot ovat luonteeltaan itsenäisten toimijoiden muodostamia järjestelmiä, mutta samalla verkostomainen toimijuus pakottaa hyvin erilaiset toimijat keskinäiseen kanssakäymiseen.

Verkostomaiset rakenteet kokonaisuudessaan mahdollistavat hyvin erilaisten ihmisryhmien yhteydet, ja näin ollen ne antavat tilaisuuden kommunikaatioon ja itseilmaisuuksiin niillekin, joilla sitä mahdollisuutta ei välttämättä syystä tai toisesta ole ollut. Verkostomainen rakenne mahdollistaa sen,

että kuka tahansa voi periaatteessa nostaa esiin mitä tahansa, jos ylipäänsä on pääsy verkostoihin. Toimijoilla on potentiaalisesti tilaisuus saada äänensä kuuluviin tehokkaasti, ”vaikutusvaltaisesti” ja reaaliaikaisesti.

Erityinen luonne kommunikaatiolla on silloin kun toiminta on yli kulttuuristen rajojen tapahtuvaa. Kommunikaation olemassaolo ja sen toimivuus eivät ole itsestään selvä asia. Monikulttuurisessa kontekstissa kommunikaation epäonnistuminen on paljon todennäköisempää kuin kulttuurisesti homogeenisessä kontekstissa. Monien kulttuurien verkostoissa kommunikaatio on tärkeässä roolissa toiminnan onnistumisen kannalta. Verkostomaisessa toiminnassa toimijoiden pitääkin löytää ja kehittää jonkinlainen yhteinen *merkitysjärjestelmä* (Keck & Sikkink 1998, 7). Toimijuuden rakentuminen verkostoissa on joustavaa: toimijat (eli verkoston solmukohtat) ovat kiinnittyneet verkoston logiikkaan itseensä, eli siihen mikä on verkoston idea ja siihen kuinka toimijat ovat kykeneviä (tai halukkaita) toteuttamaan kyseistä ideaa. Verkostot voivatkin integroida ”uusia solmukohtia niin kauan kuin ne ovat kykeneviä kommunikoidaan verkostossa eli niin kauan kuin ne jakavat samat kommunikaatiokoodit (esimerkiksi arvot tai tekojen päämäärät)” (Castells 1999, 470).

Anita Lacey puhuu jaetusta tunteesta (”shared sentiment”), joka määrittää tietyn verkoston jäsenen keskinäisriippuvuuden. Jaettu tunne ei implikoi välttämättä yhtenäisyyttä, vaan se on pikemminkin jaetun kokemuksen tai jaettujen tavoitteiden kaltainen asia perustuen suhteellisen löysästi perusteltuihin ideaaleihin tai päämääriin. (Lacey 2005, 288) Adrienne Russell (Russell 2005, 562–563) kuvaa kertomusten ja myyttien rakentumisen merkitystä verkostoissa. Meksikolaisia Zapatisteja esimerkkinä käyttäen hän esittää, miten paikalliset asiat ja moninaiset globaalit identiteetit nivotaan yhteisiksi tarinoiksi. Kun niitä kerrotaan uudelleen ja uudelleen, tarinat muuttuvat myyteiksi. Yksittäiset paikalliset tapahtumat ja asiat saavat paikkansa laajemmassa globaalissa kontekstissa.

Jaetut merkitysjärjestelmät tai tunteet ovat suhteellisen selviä sellaisten poliittisten ryhmien suhteen, joiden jäsenillä on sama etninen, uskonnollinen tai sukupuoleen liittyvä tausta (kuten diasporiset etniset ryhmät tai feministiset ryhmät). Lappilaisessa kontekstissa saamelaiset ovat osuva esimerkki siitä, miten he pystyvät olemaan joustavasti yhteydessä muiden maiden saamelaisiin tai

yleensä vähemmistössä oleviin etnisiin ryhmiin. Kyseisten ryhmien kannattajat ovat jollakin tavalla samankaltaisia, esimerkiksi heillä on yhteneväisiä historiallisia kokemuksia. Tällaisten ryhmien muodostamisessa verkostoissa ryhmät jakavat kulttuurisen kehiksen ja maailman riippumatta siitä, missä ryhmät maantieteellisesti sijaitsevat. Ihmiset voivat siis muodostaa yhteisen sosiaalisen tilan, jossa on jaetut kulttuuriset ja poliittiset koodit ilman vieraiden yhteisöjen tai kulttuurien rajojen ylittämistä. (Aro 1999, 145; ks. Castells 1997, 376–428.)

Toisaalta ne verkostot, jotka keräävät hyvin heterogeenisiä toimijoita (kuten erilaiset ympäristöliikkeet) tarvitsevat – kuten muutkin sosiaaliset rakenteet – jonkinlaisen normatiivisen perustan toimiakseen kunnolla. Verkostot eivät välttämättä tarvitse yhteistä arvojärjestelmää, mutta ne tarvitsevat ainakin jossain määrin *luottamusta* eri toimijoiden välille (ks. Davern 1997). Luottamus voi perustua esimerkiksi yhteisiin tavoitteisiin (taloudellisiin, poliittisiin tai turvallisuuteen liittyviin). Tästä johdettuna verkostot voivat sisällyttää itseensä hyvin heterogeenisiä toimijoita, jotka eroavat toisistaan kulttuurisesti, poliittisesti ja maantieteellisesti. Verkostot voivat siis toimia, vaikka toimijoiden välillä olisikin jonkin verran kulttuurisia tai poliittisia ristiriitaisuuksia, koska yhteiset interessit ovat riittäviä ylläpitämään *riittävän* vahvaa yhteyttä. Näin ollen verkostossa yhteiset päämäärät voivat ylläpitää riittävää määrää keskinäistä riippuvuutta ja koherenssia.

Verkostojen toiminta ja keskinäisriippuvuus eivät siis perustu toimijoiden konkreettiseen läheisyyteen tai jaettuihin kokemuksiin, vaan pikemminkin kyse on kvantitatiivisesti määrittelemättömistä visioiden ja toiveiden tajusta sekä halusta jakaa nämä asiat toisten toimijoiden ja aktivistien kanssa. (Lacey 2005, 289) Tämän vuoksi ei voida puhua konventionaalisista sosiaalista tai poliittisista liikkeistä, joiden toiminta perustuu muodollisempaan jäsenyyteen ja pysyvämpiin toimijoiden välisiin siteisiin. Verkostoissa poliittinen toiminta voi järjestäytyä varsin abstraktisti ja ajallisesti lyhytkestoisesti ilman organisoitunutta ”liikemäisytyttä”. Näin ollen onkin keskeistä tarkastella nimenomaan toiminnan tehokkuutta ja lopputuloksia, ei niinkään organisoitumisen formaaleja muotoja tai sitä, onko verkostomaisesti rakentunut poliittinen toiminta ”oikeaa” tai ”väärää” politiikkaa.

4. Ylä-Lapin metsäkiista verkostopolitiikan ilmentymänä

Analyysin kohteena on Ylä-Lapin metsien käyttöä koskeva julkinen kiistely. Aineistona on Ylä-Lapin metsäkiistassa Lapin Kansassa loka–joulukuun 2003 välisenä aikana käyty lehdistökirjoittelu kokonaisuudessaan.¹ Tuona ajanjaksona metsäkiista kävi kuumimmillaan: Lapin Kansassa julkaistiin aiheesta 74 kirjoitusta, jotka kaikki ovat tämän tutkimuksen aineistona.² Lisäksi hyödynnämme analyysissämme myös aiempia ja nykyistä Ylä-Lapin metsäkiistaa koskevaa lehdistö- ja muuta materiaalia. Analyysissämme huomio kiinnittyy enemmän toimintatapoihin, kuin kiistan varsinaisiin sisältöihin.³

Ylä-Lapin metsäkysymys: toimijat ja tilanteen politisoituminen

Syksyllä 2003 Ylä-Lapin metsien käyttö ja suojele nousi otsikoihin, kun osa Inarin paliskuntien poronhoitajista vaati Inarin kunnan metsätaloustoiminnan volyymin alentamista. Metsäkiistan taustalla oli vaikuttamassa poronhoitajien tyytymättömyys Ylä-Lapin metsien käytön metsätaloustaloustuksesta sekä mahdollisuudesta vaikuttaa metsien käyttöä koskevaan suunnitteluun ja hallintoon. Poronhoitajat olivat jo aiemmin moneen otteeseen ilmaisseet tyytymättömyytensä Ylä-Lapin metsäpolitiikasta. Vuonna 2000 Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman valmistelussa Inarin paliskunnat ilmoittivat, etteivät he hyväksy siinä valittua vuotuista hakkuusuunnitelmaa (Sandström ym. 2000, 172). Talvella 2000 ja 2001 Hammastunturin paliskunnan Menesjärven tokkakunta valitti Metsähallituksen suunnitelmista hakata poronhoidon kannalta tärkeitä metsäalueita ja lopulta riitauttivat kysymyksen kutsumalla kansainvälisen ympäristöjärjestö Greenpeacen tutustumaan tilanteeseen (Valkonen 2003b). Keväällä 2002 osa Inarin paliskunnista vetosi useaan ministeriöön Metsähallituksen hakkuiden estämiseksi poroille tärkeillä lai-

¹ Aineiston on kerännyt, kopioinut ja antanut ystävällisesti käyttöömmme Anne-Mari Kalla, jolle mitä suurimmat kiitokset vaivannäöstä.

² Aineisto jakaantuu pääkirjoituksiin (4 kpl), uutisartikkeleihin (38 kpl), kolumneihin (1 kpl), alakertakirjoituksiin (5 kpl) ja yleisöosastokannottoihin (26 kpl).

³ Valkonen on analysoinut Ylä-Lapin metsäkiistoja tarkemmin muissa julkaisuissa (Valkonen 2003b; 2006).

dunalueilla (Valtion metsätalouden vaikutuksista... 2002).

Ylä-Lapin metsäkysymyksen ratkaisemiseksi maa- ja metsätalousministeriö (MMM) nimesi toukokuussa 2002 selvitysmieheksi Lapin TE-keskuksen johtaja Pirkko Saarelan, jonka tehtävänä oli tuottaa Ylä-Lapin metsä- ja porotalouden yhteensovittamista koskeva ongelman kartoitus ja suosituksia sen ratkaisemiseksi. Selvitysmies kuuli kiistan eri osapuolia ja raportti valmistui vuotta myöhemmin. MMM pyysi ja sai siihen lausuntoja 30 taholta. Raportissa suositeltiin mm. Metsähallituksen Ylä-Lapin hoitoalueen hakkuusuunnitteen ja tulostavoitteen alentamista, tiettyjen metsätaloustalouden määrättyjen laidunalueiden rajaamista metsätaloustalouden ulkopuolelle sekä paliskuntakohtaisten neuvottelumekanismien kehittämistä edelleen (Selvitys... 2003, 54–55).

Selvitys ei kuitenkaan johtanut toivottuun lopputulokseen, sillä selvityksen toimenpidesuositukset saivat varsin ristiriitaisen vastaanoton. Esimerkiksi Inarin paliskunnat, yksittäiset kansalaiset ja luonnonsuojelutahot, kuten Inarin luonnonystävät ry, Suomen luonnonsuojeluliitto, Luonto-Liitto, Greenpeace sekä WWF, suhtautuivat suosituksiin pääosin myönteisesti. Vastaavasti esimerkiksi Inarin kunta, Metsähallituksen Ylä-Lapin hoitoalueen metsätaloustalouden intressipiirit tai muuten metsätaloudelle myönteiset tahot, kuten alueelliset ja valtakunnalliset metsäalan järjestöt (Lapin metsäneuvosto, Lapin metsäkeskus, Kuljetus- ja koneyritykset ry., Puu- ja erikoisalojen liitto, Pardia, Meto ry), Maa- ja metsätalousministeriö ja Lapin liitto, vastustivat voimakkaasti hakkuumäärän vähentämistä nykyisestäään. Näin Ylä-Lapin metsäkysymys jäi ikään kuin pöydälle.

Poronhoitajien osalta tyytymättömyys metsäkysymyksen ratkaisemattomuuteen purkautui niin, että he riitauttivat asian kutsumalla kansainvälisen ympäristöjärjestö Greenpeacen jälleen kerran tutustumaan Ylä-Lapin tilanteeseen. Greenpeace vieraili kutsumiensa eurooppalaisten toimittajien kanssa Inarissa 6.10.2003. Ivalon lentokentällä heitä oli vastassa paikallisten metsätoimihenkilöiden järjestämä mielenosoitus, jossa muun muassa vaadittiin Greenpeacea tilille Ylä-Lapin metsien käytön politisoimisesta ja paikallisen sovittelukäytäntöjen vaikeuttamisesta. Metsäkiista laantui ja siirtyi pois otsikoista hetkeksi kevään 2004 aikana, mutta palasi otsikoihin uudelleen jo syksyllä 2004. Joulukuussa 2004 poronhoitajat valittivat

kiistasta YK:n ihmisoikeustuomioistuimeen ja maaliskuussa 2005 Greenpeace perusti Inarin Paadarskaidiin metsäaseman, josta käsin he hoitavat Inarin metsistä tiedottamisen maailmalle ja johon he tuovat kansainvälisiä toimijoita tutustumaan tilanteeseen. Pian metsäaseman perustamisen jälkeen Metsähallitus ilmoitti Stora-Enson vaatimuksesta pysäyttävänsä hakkuut Inarin alueella toistaiseksi. Tämän jälkeen on tapahtunut paljon. Tätä kirjoittaessamme Ylä-Lapin metsäkiista odottaa vielä ratkaisuaan.

Ylä-Lapin metsäkiista ei sinällään eroa muista viimeaikaisista suomalaisista metsien käytön kiistoista. Muiden vastaavien kiistojen tavoin Ylä-Lapin metsäkiista kokosi yhteen hyvin monenlaisia kansallisia toimijoita, joilla oli erilaisia käsityksiä ongelman luonteesta, ja siten sen ratkaisusta (vrt. Rannikko 1994, 26; Saaristo 2000, 47–62). Myös kiistan asetelma tulkittiin julkisuudessa suomalaisille metsäkiistoille ominaiseen tapaan luonnon suojelukäytön ja metsätaloustalouden väliseksi kiistelyksi.

Analysoitavana oleva kiista on kuitenkin erityinen. Kiistassa on kysymys Ylä-Lapin metsien poro- ja metsätaloustaloudesta sekä luonnonsuojelusta, mutta myös saamelaiskulttuurista, alkuperäiskansojen maata koskevista oikeuksista ja kansallisen metsäpolitiikan toiminnasta ja oikeutuksesta. Kiista on myös poliittiselta toimintatavaltaan uudenvuodenlainen. Perinteisten poliittisten asetelmien ja niiden mukaisten painotusten sijasta, kiistassa käännettiin sellaiset poliittiset asetelmat, kuten keskus – periferia ja marginaali – keskusta, pääläelleen. Poronhoitajat, jotka aiemmin olivat metsäpolitiikan marginaalissa, nousivat nyt metsäpolitiikan keskiöön. Tämän on mahdollistanut ennen muuta se, että poronhoitajat harjoittivat verkostomaista politiikkaa. Tässä prosessissa on erotettavissa kaksi erilaista poliittisen toiminnan muotoa, ympäristönsuojelu- ja alkuperäiskansapolitiikka, jotka molemmat hyödyntävät verkostojen tarjoamia mahdollisuuksia uudenvuodenlainen politiikan harjoittamiseen.

Ympäristönsuojelun verkostot

Syksyllä 2003 osa Inarin paliskuntien poronhoitajia eivät enää tyytyneet odottamaan, että metsäkysymyksessä päästäisiin neuvottelemalla heille sopiviin ratkaisuihin, vaan he kutsuivat avukseen kansainvälisen ympäristöjärjestö Greenpeacen. Julkisen kirjoittelun perusteella keskeisenä syynä

tähän oli se, että poronhoitajat katsoivat, ettei heillä ole todellisia mahdollisuuksia vaikuttaa Ylä-Lapin metsien käyttöä koskeviin päätöksiin. Tämä käy ilmi esimerkiksi metsäkiistaan aktiivisesti osallistuneen poromiehen lausumasta:

”Nämä paikallistason neuvottelut ovat yhtä tyhjän kanssa, sen olemme oppineet. Eihän täkäläisillä ole päättävältä asioissa, tulostavoitteet tulevat etelästä käsin. Nämä ”neuvottelut” ovat samaa tasoa kuin se, että kuolemantuomulta kysyttäisiin, millä tavalla tämä haluaa kuolla, hirttämällä vai sähkötuolissa”. (Lapin Kansa, uutisartikkeli, 8.11.2003)

1990-luvulta lähtien konkreettisessa luonnonkäytön suunnittelussa ja hallinnossa on ollut suuntaus lisätä paikallisten ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa luonnonkäyttöön jo suunnittelu vaiheessa. Tätä tehtävää varten luonnonkäytön suunnittelu ja hallinnon tueksi on kehitelty erilaisia menetelmiä, joiden tavoitteena on saada paikallisten ihmisten ja intressitahojen tavoitteet, mielipiteet, kokemuksen ja arvostukset paremmin esille luonnonkäytön suunnittelutyössä. Etenkin Metsähallitus on ollut aktiivinen kehittämään omia suunnittelukäytäntöjään demokraattisempaan ja avoimempaan suuntaan. Metsähallituksen osallistavan suunnittelun oppaassa asetetaan osallistavan suunnittelun tavoitteeksi ”toimia yhteistyössä kaikkien... sidosryhmien kanssa... selvittää luonnonvarojen käyttöön liittyvät erilaiset tavoitteet aikaisessa vaiheessa” ja ottaa ne Metsähallituksen toiminnassa ”tasapuolisesti huomioon” (Loikkanen ym. 1997, 5).

Paikallisten ihmisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantamisen taustalla on ajatus, että kansalaisten paremman oikeusturvan ja demokraattisemman ympäristöhallinnon toteutuminen on positiivisessa suhteessa ympäristösuojelun edistämisen kanssa. Niin ikään on oletettu, että paikallisten ihmisten tarpeiden, intressien ja näkökulmien huomioiminen luonnonkäytön suunnittelussa vähentää ristiriitoja ja parantaa ihmisten valmiuksia ottaa ympäristöasiat paremmin huomioon omassa toiminnassa (Burdge & Vanclay 2004, 42–43).

Julkisessa kirjoittelussa paikallista osallistavaa suunnittelua pidettiin keskeisenä keinona ratkaista metsien käytön ongelmat Lapissa ja jolla moniarvoinen ja monimuotoinen metsien käyttö Ylä-Lapissa voitaisiin turvata myös jatkossa. Etenkin metsätaloustoimintaa tukevat tahot painottivat

toistuvasti, kuinka osallistava suunnittelu on ainoa keino, jolla metsien moninaiskäyttöön päästäisiin ja metsärauha palautuisi. Greenpeacen osallistuminen kiistaan katsottiin sotkevan paikallista sovittelua ja olevan siksi haitallinen ”paikallisdemokratian” toteutumisen kannalta. Myös poronhoitajia syytettiin ”rintamakarkuruudesta” eli siitä, että he olivat rikkoneet yhteisesti sovittuja pelisääntöjä esittämällä vaatimuksiaan rajoittaa metsätaloustoimintaa ja etenkin, koska he ovat menneet ja sekoittaneet Greenpeacen mukaan metsäkiistaan. Toimittaja Petteri Holman sanoin: tämä oli ”kuolemansynti Lapissa” (Lapin Kansa, uutisartikkeli, 8.11.2003). Paikallista sovittelua puoltavissa kirjoituksissa katsottiinkin, että paikallisesti asioista voidaan sopia, mutta ”ulkopuoliset” sotkevat asioita.

Näissä puheissa on nähtävissä, miten nykymuotoista paikallista sovittelukäytäntöä puoltavissa lausumissa on kyse muustakin kuin siitä, miten metsien käyttöä tulisi paikallisesti harjoittaa. Kyse on vallitsevan metsäpolitiikan ja sen toimija-asemien ja tavoitteiden normalisoimisesta. Etenkin metsätaloutta tukevissa kirjoituksissa paikallista sovittelua pidetään keskeisenä metsäpolitiikan välineenä ja siitä poikkeamista ”paikallisdemokratian” horjuttamisena.

Poronhoitajien näkökulma asiaan on toinen. Heidän mukaansa paikallisella sovittelulla ei voida päästä ratkaisuihin metsäkysymyksessä, sillä kaikki metsien käyttöön ratkaisevasti vaikuttavat asiat eivät ole paikallisen sopimisen piirissä. Tällä tarkoitetaan ennen muuta sitä, että Ylä-Lapin metsien talouskäytön reunaehdot on määritelty Metsähallituksen tulostavoitteissa, jotka määrätään muualla kuin paikallisella tasolla. Metsähallituksen tulostavoitteet ovat kuitenkin keskeinen reunaehto, joka säätelee kaikkea metsien käyttöä Ylä-Lapissa. Julkisuudessa poronhoitajat painottavatkin, että niin kauan kuin nämä tavoitteet eivät ole paikallisesti sovittavissa, ei voida puhua paikallisesta sovittelusta. Kaikilla tahoilla ei siis ole aitoa mahdollisuutta vaikuttaa Ylä-Lapin metsien käyttöä ohjaavan politiikan sisältöihin. Tämä taas asettaa toimijat erilaisiin asemiin. Vakiintuneen metsäpolitiikan kannattajat ovat politiikan keskiössä, koska metsäpolitiikan asetelma on jo etukäteen heitä suosiva. Sitä vastoin vakiintuneeseen metsäpolitiikkaan kriittisesti suhtautuvat toimijat jäävät auttamatta poliittiseen marginaaliin. Jotta he voivat vaikuttaa metsäpolitiikan sisältöihin, heidän on

voitava esittää uskottava ja perusteltu ohjelma, joka perustelisi metsäpolitiikan linjamuutoksen tarpeellisuuden. Toisin sanoen, paikalliset ihmiset ja intressiryhmät eivät ole paikallisessa suunnittelussa poliittisesti samanarvoisia.

Verkostopolitiikan harjoittaminen mahdollistaa hajottaa aikaisemman poliittisen keskusta–marginaali -asetelman. Näin ne, jotka ovat olleet aiemmin poliittisessa marginaalissa, voivat harjoittamansa verkostopolitiikan avulla kohottaa omaa poliittista painoarvoaan ja nousta poliittisesta marginaalista keskiöön. Poronhoitajien ja Greenpeacen yhteenliittymä metsäkiistassa on esimerkki juuri tästä. Poronhoitajat kokivat, ettei heillä ole todellisia mahdollisuuksia vaikuttaa Ylä-Lapin metsäpolitiikan sisältöihin. Tästä syystä he etsivät tukea toiminnalleen liittoutumalla kansainvälisen ympäristöjärjestö Greenpeacen kanssa ja saivat näin vaatimuksilleen uudenlaista poliittista painoarvoa. Toisin sanoen, verkostomaisella toimintatavalla Inarin poronhoitajat yrittivät rikkoa perinteisen metsäpolitiikan rakenteen ennalta arvattavia toimija-asemia ja poliittisia mahdollisuuksia.

”Hyvä homma jos joku meitä auttaa, hän sanoo. [Hammastunturin paliskunnan poroisäntä] Lukkarin mukaan poromiehet ovat yrittäneet yksin turhaan saada ääntään Metsähallituksessa kuuluviin, mutta nyt Greenpeacen avulla on jotain mahdollisuuksia.” (Lapin Kansa, uutisartikkeli, 21.10.2003)

Greenpeacen osallistuminen kiistaan synnytti Ylä-Lapin metsäkiistaan kytkeytyvän verkoston, joka ei välttämättä olisi muuten olemassa. Greenpeacen myötä Ylä-Lapin metsäkysymyksen radikaalisti paikantuneet metsäekosysteemit kytkeytyivät osaksi globaalia ympäristöä, globaalia ympäristöpolitiikan verkostoa, joka kokoa yhteen erilaisia toimijoita ja siirtää paikallisen politiikan kysymykset osaksi maailmallista ympäristönsuojelun politiikkaa.

Greenpeacen osallistuminen paikalliseen metsäkysymykseen mahdollisti uudenlaisen argumentaatiotavan paikalliseksi ymmärretyssä kysymyksessä. Kyse ei enää ollut vain siitä, miten Ylä-Lapissa paikallista metsäpolitiikkaa harjoitetaan, vaan miten metsäpolitiikkaa harjoitetaan ylipääntänsä Suomessa. Talvella 2000–2001 Greenpeace perusteli osallisuuttaan Ylä-Lapin metsäkiistaan katsomalla, että Ylä-Lapin metsien käytössä on kysymys kiistellyn kansainvälisen metsäsertifioin-

nin toteutumisesta (Valkonen 2003b). Syksyllä 2003 Greenpeace korosti, että heidän mukana olo Ylä-Lapin metsäkiistassa on osa heidän maailmanlaajuista metsäkampanjointia, jossa vastustetaan luonnonsuojelullisesti ja kulttuurisesti arvokkaiden vanhojen metsien hakkuita ja pyritään vaikuttamaan metsäteollisuuden toimintaan ja valtioiden metsäpolitiikkaan (Lapin Kansa, uutisartikkeli, 7.11.2003). Keväällä 2005 kyse taas oli porotalouden tukemisesta ja vanhojen metsien suojelusta. Tämä tarkoittaa, että Greenpeacen osallistuminen kiistaan muutti Ylä-Lapin metsäkysymyksen merkitystä huomattavasti. Kyse ei ollut enää vain paikallisten poronhoitajien ja Metsähallinnon välistä kiistasta, vaan ns. vanhojen tai erämaisten metsien käytöstä ja metsäpolitiikasta yleisemmin. Tämä mahdollisti uusien eturyhmien ja yksittäisten ihmisten kytkeytymisen kiistaan. Nyt kiistan saattoivat kokea omakseen erämaakysymyksiin paneutuneet Inarin paikalliset luonnonsuojelijat, kansalliset luonnonsuojeluorganisaatiot, ”mökkiläiset”, jotka olivat hankkineet loma-asunnon Inarin alueelta sen erämaiden tarjoamien mahdollisuuksia vuoksi, sekä luontomatkailun harjoittajat. Ylä-Lapin metsien uudenlainen kontekstointi muodosti siis toimijaverkoston, joka saattoi toimia yhdessä asiassa, joka muutoin olisi voinut jäädä vain poro- ja metsätalouden väliseksi.

Poronhoitajien kohdalla verkostoituminen merkitsi sitä, että heidän vaatimukset saivat uudenlaista painoarvoa, kun Ylä-Lapin metsien käytön kohdalla oli mahdollista ryhtyä puhumaan Suomen valtion metsäpolitiikan sisällöistä. Tämä muutti perinteisiä metsäpoliittisia asetelmia huomattavasti, koska Greenpeacen tuki poronhoitajille asetti Ylä-Lapin metsäpolitiikan tarkastelun uudenlaisiin yhteyksiin. Enää ei ollut niin, että paikallinen luonnonkäyttäjärühmä esittää vaatimuksiaan, miten paikallisia metsiä tulisi käyttää vallitsevan metsäpolitiikan rajoissa. Nyt vallitsevan metsäpolitiikan sisältö ja suunta tuli keskeiseksi asiaksi, josta neuvotellaan. Huomionarvoista on, että perinteinen poliittinen toimintatapa osallistavine suunnittelukäytäntöineen ei olisi mahdollistanut poronhoitajille tätä.

Alkuperäiskansaproblematiikka verkostopolitiikan muotona: poliittisen tilan laajentuminen

Ympäristönsuojelun verkoston ohella Ylä-Lapin metsäkiistassa poronhoitajat hyödynsivät toimin-

nassaan myös toista verkostoa, alkuperäiskansaproblematiikan mahdollistamaa verkostoa. Metsähallituksen Ylä-Lapin luonnonhoitoalue on saamelaiden kotiseutualue, joka asettaa omat rajansa siellä harjoitetulle metsäpolitiikalle. Saamelaiden kotiseutualueella metsätalouden harjoittaminen ei esimerkiksi saa aiheuttaa huomattavaa haittaa poronhoidolle, jota pidetään keskeisenä osana saamelaiskulttuuria. Lisäksi saamelaiskulttuurin oikeudet on turvattu kansainvälisin alkuperäiskansasopimuksin, joissa säädetään muun muassa alkuperäiskansan oikeudet maahan ja vesiin sekä oikeudet harjoittaa omaa kulttuuria ja kieltä (Tirronen 2003). Se, että Inarin metsäkysymys koskee tavalla tai toisella aina myös saamelaiskysymystä, mahdollistaa politisoida metsät uudella tavalla.

Talvella 2000 ja 2001 käydyssä Ylä-Lapin metsäkiistassa poronhoitajat riitauttivat Metsähallituksen kaavailemat hakkuut poronhoidolle tärkeillä alueilla paljolti samoista syistä kuin syksyllä 2003 ja keväällä 2005. Poronhoitajat kokivat olevansa voimattomia vaikuttamaan valtion metsien käytön suunnitteluun ja hallintoon. Poronhoitajien mukaan heidän vaatimuksissaan ei ole kysymys uusista suojelu- tai rauhoituspäätöksistä, vaan valtion metsätalouden käytäntöjen muuttamisesta poronhoitoa tukeviksi. Tämän ei kuitenkaan esitetty olevan välttämätöntä vain poronhoidon jatkuvuuden kannalta, vaan kyseessä olisi isompi kysymys: kuinka saamelaiskulttuurille ja sille ominaiselle elinkeinolle käy? Talvella 2000 ja 2001 käydyssä hakkuukiistassa tuotiinkin selvästi esille, että nyt ei ole kyse vain metsistä, vaan saamelaiskulttuurin säilymisestä ja etenkin saamelaiskulttuuriin tiukasti kytkeytyvän poronhoidon tulevaisuudesta (Valkonen 2003b, 172). Sama tuotiin esille myös syksyn 2003 metsäkiistan yhteydessä.

Metsäpolitiikan kannalta metsäkysymyksen ja saamelaiskulttuurin kytkeminen toisiinsa oli merkittävä teko, sillä se muutti metsäkiistan luonnetta huomattavasti. Syksyn 2003 kiistassa valtion metsätaloutta tukevissa kirjoituksissa painotettiin toistuvasti, miten Ylä-Lapin metsäkiistassa on kysymys ennen muuta Lapin metsätalouden tulevaisuudesta, työllisyydestä ja aluetaloudesta. Tästä näkökulmasta Ylä-Lapin metsäkiistan ratkaisemisessa tärkeintä olisi metsien käytön taloudelliset mittarit. Poronhoidon kannalta tämä olisi ongelmallista, sillä metsä- ja porotalouden taloudellisissa arvioinneissa porotalous on väitetty jäävät kakkoiseksi (esim. Lapin Kansa, uutisartikkeli, 11.10.

2003). Metsäpolitiikan asemien kannalta tämä tarkoittaisi sitä, että poronhoitajat jäisivät poliittiseen marginaaliin. Tilanne muuttuu kuitenkin toiseksi, kun hakkuukiista ja saamelaiskulttuuri nivotaan toisiinsa. Tällöin kyse ei enää ole vain aluetaloudesta tai tuottavuudesta sinällään, vaan kansainvälisistä ihmisoikeus- ja alkuperäiskansaproblematiikasta. Myös metsien käytön vaikutusten arviointikriteerit olisivat tällöin toisenlaiset. Puhe valtion metsätalouden kannattavuudesta on huono argumentti kun kyse on vähemmistöjen oikeudesta harjoittaa omia elinkeinojaan. Alkuperäiskansakäytäntöä onkin tulkittavissa taktiikaksi, jolla poronhoitajat ja heitä tukevat tahot pyrkivät vaikuttamaan perinteisen politiikan rakenteeseen ja sisältöön.

Samantyyppinen problematiikka on havaittavissa jo aiemmin 1990-luvulla käydyissä Ylä-Lapin poro- ja metsätalouden välisissä kiistoissa (ks. Lehtinen 2002). Vuosituhannen vaiheen molemmin puolin käydyille Ylä-Lapin metsäkiistoille on ollut ominaista, että niissä on käytetty uudenlaisia poliittisia toimintastrategioita, jotka rikkoivat perinteisiä metsäpoliittisia asetelmia. Myös poliittinen järjestäytyminen on tapahtunut yli ja ohitse perinteisten poliittisten toimintalinjojen ja kansallisten rajojen. Selkein esimerkki tästä oli 1990-luvun alussa kehkeytnyt metsäkiista, kun Inarin Angelin kylän poronmiehet haastoivat Metsähallituksen oikeuteen, koska kahdenkeskiset neuvottelut Metsähallituksen kaavailemista hakkuista poronhoidon kannalta tärkeillä alueilla eivät tuottaneet tulosta. Oikeus antoi tuomion Metsähallituksen hyväksi, jonka jälkeen poromiehet valittivat asiasta ensin Rovaniemen hovioikeuteen, sitten korkeimpaan oikeuteen, mutta tuloksetta. Syksyllä 1995 poronhoitajat valittivat asiasta YK:n ihmisoikeuskomiteaan, joka vuotta myöhemmin totesi, etteivät valituksessa mainitut hakkuut ja leimikot haittaa eli vaaranna paliskunnan jäsenten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan yhteisönsä kanssa. Jos kuitenkin hakkuita laajennetaan tai tehty hakkuut osoittautuvat luultua haitallisemmiksi, Metsähallituksen hakkuita on mahdollisesti tutkittava saamelaiden ihmisoikeuksien loukkauksena (ks. www.mtv3.fi.)

Nykyisen Ylä-Lapin metsäkiistan tavoin myös Angelin metsäkiistassa poliittinen toiminta kumpusi tyytymättömyydestä, ettei poronhoitajilla ole riittävästi mahdollisuutta vaikuttaa metsätaloustoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Tähän on-

gelmaan haettiin ratkaisua kasvattamalla poliittisia painoarvoa nojaamalla kansainvälisiin alkuperäis-kansasopimuksiin, jotka turvaavat alkuperäiskansan mahdollisuudet harjoittaa omaa kulttuuriaan ja elinkeinojaan. Kansainväliset, alkuperäiskansoja koskevat sopimukset siis mahdollistavat uudenlaisen poliittisen toimijuuden, jonka painoarvo poliittisissa kiistoissa voi olla toinen kuin mitä toimijoilla perinteisesti olisi.

Alkuperäiskytkentä mahdollisti myös uudenlaisen poliittisen argumentaation ja toimijaverkoston syntymisen. Kun metsäkysymyksessä esitettiin olevan kyse kansainvälisistä ihmisoikeus- ja alkuperäiskansa-asioista, erilaiset toimijat saattoivat kokea yhteenkuuluvuutta asiassa. Alkuperäiskansaproblematiikka yhdisti esimerkiksi ympäristö- ja saamelaisaktivistit. Esimerkiksi Greenpeace korostaa tiedotteessaan, kuinka ”vanhat metsät ovat tärkeitä muillekin metsän käyttömuodoille kuin metsätaloudelle. Poronhoito on saamelaiskulttuurin perusta ja tärkeä elinkeino myös saamelaisalueen ulkopuolella. Poroelinkeino tarvitsee laidunmetsiä.” Ja jatkaa, että ”perustuslaki, poronhoitolaki ja eräät kansainväliset sopimukset suojaavat saamelaisten oikeuksia elinkeinon ja kulttuurin harjoittamiseen.” (www.greenpeace.se.) Saamelaiskäräjät puolestaan korosti, että metsäkiistassa on kyse poronhoidosta ja erityisesti saamelaisen poronhoidosta ja heidän kulttuurisista oikeuksistaan maahan ja käytäntöihin. Saamelaiskäräjien näkökulmasta poronhoidolla on keskeinen rooli saamelaiskulttuurissa, mutta ongelmana on, ettei se saa metsäpolitiikassa sille kuuluvaa erityisasemaa (ks. esim. Raitio & Heikkinen 2003, 37).

Poronhoidon liittäminen osaksi saamelaiskulttuuria politisoi Ylä-Lapin metsät uudella tavalla ja samalla asettaa metsäpolitiikan toimintakentän liikkeeseen. Metsätalouden näkökulma kiistassa painottaa puuntuotannon jatkuvuutta ja merkitystä alue- ja kuntataloudelle. Saamelaiskulttuurinen näkökulma metsiin tekee metsätaloudellisen asemoinnin toisarvoiseksi. Tällä on ratkaiseva merkitys ajatellen eri toimijoiden mahdollisuuksia metsäpolitiikan suuntaamisessa. Valtion metsätalouden harjoittaminen Ylä-Lapin alueella on toimintaa, jota säätelee valtion metsätaloutta koskevat ohjeistukset ja käytännöt. Metsätalous on tältä osin valtionhallintoon kuuluvaa toimintaa, keskeisenä vastuuviranomaisena maa- ja metsätalousministeriö. Perinteisen politiikan näkökulmasta tarkasteltuna mahdollisuus vaikuttaa valtion metsäpolitiikka-

kaan edellyttää perinteisten vaikutuskanavien, kuten kansalaisjärjestöjen ja demokraattisten elinten, käyttöä tai osallistumista metsäsuunnittelulaisuuksiin paikallisesti. Kuten jo edellä on tullut ilmi, poronhoitajien näkökulmasta yksittäisten ihmisten tai toimijoiden mahdollisuus vaikuttaa valtion harjoittaman metsätalouteen on mitätön. Tilanne muuttuu huomattavasti, kun kysymys metsien käytöstä liitetään yhteen saamelaiskulttuurin kanssa. Saamelaiskulttuuri-kytkentä tekee asiasta kysymyksen, joka koskee ns. neljännen maailman kansojen oikeutta harjoittaa kulttuuriaan ja elinkeinojaan. Nämä oikeudet ovat myös turvattu kansainvälisin sopimuksin, joihin myös Suomen valtio on sitoutunut. Tämän takia niillä on varsin suuri poliittinen painoarvo etenkin, kun kiistan aiheuttaa valtion metsäpolitiikka.

Kommunikaatio lappilaisessa verkostopolitiikassa

Ylä-Lapin verkostopolitiikassa kommunikaatio nousee tärkeään rooliin. Erilaisten toimijoiden on mahdollista harjoittaa verkostopolitiikkaa niin kauan kuin he kykenevät kommunikoimaan tavoitteensa verkostojen edellyttämällä tavalla. Keckin ja Sikkinkin mukaan verkostoissa on useita taktiikoita suostutella, sosiaalistaa ja painostaa. Taktiikat sisältävät ensinnäkin *informaatiopolitiikan* eli kyvyn nopeasti ja luotettavasti tuottaa poliittisesti käyttökelpoista tietoa ja siirtää sitä sinne, missä sillä suurin vaikutus. Toiseksi on olemassa *symbolinen politiikka* eli kyky vedota symboleihin, toimintaan tai tarinoihin, joka tekee tilanteen järkeväväksi niillekin, jotka ovat kaukana jossain muualla. Kolmanneksi on *vaikutusvaltopolitiikka* eli kyky vedota vaikutusvaltaisiin toimijoihin tilanteessa, jossa verkoston heikommilla jäsenillä ei ole vaikutusvaltaa. Neljänneksi Keck ja Sikkink mainitsevat *vastuupolitiikan* (accountability politics) eli pyrkimyksen pitää voimassa voimakkaiden toimijoiden aikaisemmin määrittelemät periaatteet ja politiikat. (Keck & Sikkink 1998, 16)

Ylä-Lapin metsäkiistasta on selvästi erotettavissa Keckin ja Sikkinkin verkostopolitiikan kommunikaatiotaktiikkojen muodot. Poronhoitajien ja Greenpeacen yhteenliittymä toimi molemminpuolisena informaation välittämisenä ja edelleen, informaatiopolitiikkana. Greenpeace toi kiistaan mukaan kansainvälisen ympäristöpolitiikka- ja kampanjaosaamisensa, poronhoitajilla puolestaan oli informaatiota vanhojen metsien käytön ja suojelun

sekä valtionmetsätalouden problematiikasta Ylä-Lapissa. Yhdessä he kykenivät muodostamaan sellaisen informaatiovirran, joka levisi nopeasti monenlaisiin julkisuuksiin kansainvälisestä paikallisiin, ja toimi julkisuudessa eräänlaisena ”vastatie-tona” metsätalouden informaatiolle. Symbolisen politiikan mielessä tarkasteltuna, poronhoito on perinteisesti toiminut tärkeänä symbolina Lapin luonnon ”luonnonmukaisen” talouskäytöstä (Valkonen 2003a, 169–194). Poronhoidon kytkeminen yhteen vanhojen metsien, saamelaiden itsemääräämisoikeuden, saamelaiskulttuurin tulevaisuuden sekä ympäristöhuolen kanssa muodosti eräänlaisen ”symbolisen paketin”, joka kosketti monenlaisia paikallisia ja ylipaikallisia toimijoita, kuten erämaaliike-aktiiveja, saamelaisaktiiveja, vähemmistöihmisiä ja ympäristöaktivisteja. Kolmas Keckin ja Sikkinkin mainitsema taktiikka ”vaikutusvalta-politiikan” kulminoitui Ylä-Lapin kiistassa siinä tavassa, jolla aiemmin poliittisessa marginaalissa olleet poronhoitajat kasvattivat poliittista voimaansa liittoutumalla yhteen vaikutusvaltaisen ympäristöjärjestö Greenpeacen kanssa. Yhdessä Greenpeace ja poronhoitajat sekä heitä tukevat tahot korostivat kansainvälisten ympäristösopimusten, alkuperäiskansasopimusten ja ihmisoikeuksien noudattamista valtion metsäpolitiikassa, eli he korostivat juuri niitä puolia, joita Keck ja Sikkink pitävät yhtenä verkostoissa toimimisen taktiikkana. Ylä-Lapin metsäkiistassa paikallinen ristiriita nostettiin paikalliselta ja kansalliselta tasolta yli rajojen meneväksi asiaksi. Kansainvälinen ulottuvuus tuli ilmeiseksi uusien toimijoiden kautta, mutta myös siinä miten asioiden merkityksellistämisen tehtiin globaaliteemojen kautta. Poliittisen toiminnan rakenne muotoutui näin ollen kokonaan uudella tavalla: perinteinen hierarkkinen kansallisvaltion selkeisiin rakenteisiin uppoava politiikka saikin rakenteelliseksi ympäristökseen verkostomaisen, jossain määrin hahmottoman kokonaisuuden.

Lopuksi

Tavoitteenamme on ollut hahmottaa verkostopolitiikan rakennetta ja toiminnan logiikkaa lappilaisessa kontekstissa. Esimerkkitapauksena on Ylä-Lapin metsäkiista, jota on julkisuudessa selitetty muun muassa ”ulkopuolisten tahojen” (Greenpeacen) aiheuttamana riitana ja on vaadittu, että Inarin metsäkysymys on voitava ratkaista paikal-

lisesti. Greenpeacen osallisuus näyttää kuitenkin varsin toisenlaiselta, kun Inarin metsäkiistaan tarkastellaan verkostopolitiittisena toimintana. Perinteinen metsäpolitiikka käytäntöineen perustuu valmiisiin asetelmiin, jossa toimijoilla on tietynlaiset mahdollisuudet vaikuttaa ja toimia. Verkostopolitiikan harjoittaminen mahdollistaa rikkoa perinteisen metsäpolitiikan asetelmat ja siirtää toimijoita poliittisesta marginaalista keskustaan. Inarin metsäkiistassa poronhoitajien liittoutuminen kansallisten ja kansainvälisten ympäristöjärjestöjen kanssa on juuri tuollainen verkostopolitiittinen teko, joka muutti poronhoitajien asemaa poliittisella kentällä. Tavoitteena heillä oli siis vaikuttaa vallitsevaan metsäpolitiikkaan verkostopolitiittisella toiminnalla.

Verkostopolitiikka ei syrjäytä perinteistä politiikkaa, mutta se luo uusia poliittisen toiminnan mekanismeja, jotka voivat emansipoida hyvinkin vähävaltaisia toimijoita. Se voi myös sekoittaa perinteisiä sosiaalisen ja poliittisen toiminnan tapoja, joilla kuitenkin saattaa olla edelleen varsin legitiimi asema esimerkiksi metsäpolitiikassa. Inarissa valtiolta edelleenkin odotetaan, että se toimii kiistassa ratkaisijana ja monet vaatimukset liittyvät nimenomaan valtion harjoittamaan politiikkaan (Raitio & Rytteri 2005). Tässä mielessä tarkasteltuna Inarin metsäkiista on sekoitus perinteistä ja ”uutta” politiikkaa. Valtionviranomaisten toiminta metsäkiistassa aiheutti kuitenkin myös ristiriitoja. Valtion politiikan ei katsottu kohtelevan tasapuolisesti kansalaisiaan, mikä herätti etenkin poronhoitajien ja luonnonsuojelijoiden piirissä voimakasta kritiikkiä valtion viranomaisia kohtaan. Harjoittamalla verkostopolitiikkaa nämä toimijat ovat voineet problematisoida valtion harjoittaman metsäpolitiikan ja näin ”valtaistaa” metsäpolitiikan marginaalissa olevia. Valta-asetelmat eivät kokonaan poistu verkostopolitiikassa, vaan toimivat edelleen, olkoonkin että eri tavalla kuin jyrkän hierarkkisessa maailmassa. Verkostot voivat kuitenkin potentiaalisesti lisätä paikallistoimijoiden emansipatorisen toiminnan mahdollisuuksia. Vastapainona voi silti olla lisääntyvää epävarmuutta, koska tilanne on verrattuna aikaisempaan polarisoidumpaa ja vähemmän ennalta arvatavaa.

Politiikassa erilaisten toimijoiden liittoutuminen ei tietenkään ole mitenkään uusi ilmiö. Kautta historian on nähty esimerkkejä erilaisista kansalais-toiminnan muodoista, jossa erilaiset toimijat ovat liittoutuneet keskenään ajakseen omia tavoitteitaan. Poronhoitajien ja Greenpeacen muodostumaa

yhteenliittymä voi herättää kysymään, eikö kyse ole yhteisten tavoitteiden ympärille muotoutuneesta yhteiskunnallisesta liikkeestä? Greenpeace on esimerkki globaalista ympäristöliikkeestä, jonka toimintaa motivoi ajatus globaalista ympäristöstä ja sen suojelemisesta paikallisesti: ”Think globally, act locally”. Greenpeacen toimintaa luonnehtii kansainvälisyys, monimuotoisuus ja alati muuttuva, erilaisten organisaatioiden ja yksilöiden yhteenliittyminen yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi (Diani 1992, 12). Monelta osin poronhoitajien ja Greenpeacen yhteenliittymä näyttäisi selittyvän sillä, että kyseessä on uusille yhteiskunnallisille liikkeille ominainen liittoutuma. Miksi sitten kyse olisi verkostopolitiikasta? Nähdäksemme verkostopoliittinen toiminta ja yhteiskunnalliset liikkeet eroavat kuitenkin toisistaan siinä, miten ymmärretään identiteettiä, toimijuutta ja tilaa (Olesen 2005, 425). Uusien yhteiskunnallisten liikkeiden teorioissa korostetaan sitä, että liikkeiden muodostuminen ja toiminta selittyy niiden kyvyillä muodostaa kollektiivisia identiteettejä. Tämä tarkoittaa ly-

hyesti sitä, että jotta liike on mahdollinen, sen jäsenten on identifioidava itsensä liikkeenä. Näin syntynyt liike alkaa nähdä itsensä ikään kuin yhteneväisenä sosiaalisen toimijana, jolla on yhteinen päämäärä ja joka toimii tilassa (ks. esim. Diani 1992). Verkostopolitiikassa ei kuitenkaan välttämättä muodostu vastaavanlaista kollektiivista toimijaa, joka toimisi liikkeen tavoin. Thomas Olesena (2005) mukailen verkostopolitiikan ”kollektiivi” ei ole kollektiivisen identiteetin tavoin toimija, vaan ennemminkin kyse on tietynlaisesta toimijoiden sijoittumisesta tilassa. Tila on sekä fyysinen että ei-fyysinen siten, että se on muotoutunut sosiaalisessa toiminnassa liittoutumisen kautta ja toiminta myös tapahtuu tilassa, kun toimijat toimivat omilla tahoillaan. Verkostopolitiikan ”kollektiivi” myös purkautuu, kun poliittinen toiminta päättyy. Sen seurauksena ei muodostu mitään pysyvää kollektiivista identiteettiä, joka jatkaisi elämää tilassa. Toisin kuin yhteiskunnallisia liikkeitä, verkostopolitiikkaa luonnehtii lyhytkestoisuus ja väliaikaisuus.

LÄHTEET

- Aro, Jari. 1999. *Sosiologia ja kielenkäyttö. Retoriikka, narratiivi, metafora*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Burdege, Rabel J. & Vanclay, Frank. 2004. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin käytäntö ja tulevaisuus. Teoksessa Sairinen, Rauno & Kohl, Johanna (toim.): *Ihminen ja ympäristön muutos. Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin teoriaa ja käytäntöjä*. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B 87, Espoo.
- Castells, Manuel. 1999 (1996). *The Information Age: Economy, Society and Culture. Volume I. The Rise of the Network Society*. Massachusetts & Oxford: Blackwell Publishers.
- Castells, Manuel. 1997. *The Information Age: The Power of Identity*, Blackwell Publishers: Oxford, and Malden.
- Davern, Michael. 1997. *Social Networks and Economic Sociology: A Proposed Research Agenda for a More Complete Social Science*. American Journal of Economics & Sociology 56: 3, 287–.
- Diani, Mario. 1992. The Concept of Social Movements. *Sociological Review*. 40:1.
- Heiskala, Risto. 2000 *Toiminta, tapa ja rakenne. Kohti konstruktionistista synteisiä yhteiskuntateoriassa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Keck, Margaret & Sikkink, Kathryn. 1998. *Activists beyond Borders. Advocacy Networks in International Politics*. Ithaca & London: Cornell University Press.
- Kegley, Charles W. & Raymond, Gregory A. 2002. *Exorcising the Ghost of Westphalia. Building World Order in the New Millennium*. New Jersey: Prentice Hall.
- Klotz, Audie 2002. Transnational Activism and Global Transformations: The Anti-Apartheid and Abolitionist Experiences. *European Journal of International Relations*. 8: 1, 49–76.
- Lacey, Anita 2005. Networked Communities. Social Centers and Activist Spaces in Contemporary Britain. *Space and Culture*. 8: 3, 286–301.
- Latour, Bruno. 1996. On actor-network theory. A few clarifications. *Soziale Welt* 47, 369–381.
- Lehtinen, Ari. 2002. Kenen maa? Kysymys oikeudenmukaisuudesta erämaapolitiikassa. Teoksessa Saارين, Jarkko (toim.): *Erämaapolitiikka: pohjoiset erämaat arjen, hallinnan ja tutkimuksen kohteena*. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 827, Rovaniemi: 21–42.
- Loikkanen, Teppo & Simojoki, Timo & Wallenius, Pauli. 1997. *Osallistavan suunnittelun opas luonnonvara-ammatilaisille*. Metsähallitus.
- Olesen, Thomas. 2005. Transnational Publics: New Spaces of Social Movement Activism and the Problem of Global Long-Sightedness. *Current Sociology*. Vol. 53(3): 419–440.
- Raitio, Kaisa & Heikkinen, Hannu. 2003. *Enemmän omaloitteisuutta, vähemmän valitusta. Hallinnon näkemyksiä poronhoidon osallistumiseen perustuvien instituutioiden kehittämisestä*. Teknillisen korkeakoulun ympäristönsuojelun laboratorion julkaisu, Espoo.
- Raitio, Kaisa & Rytteri, Teijo. 2005. Metsähallituksen ja valtio-omistajan vastuu Ylä-Lapin porotalouden ja metsätalouden välisessä kiistassa. *Metsätieteen aikakauskirja*. 2/2005: 117–137.
- Rannikko, Pertti. 1994. Ympäristökamppailujen aallot.

- Teoksessa Lehtinen, Ari & Rannikko, Pertti (toim.): *Paasilasta Vuotokselle*. Ympäristökamppailujen uusi aalto. Gaudeamus, Helsinki: 11–30.
- Rogerson, Ken. 2000. *International Relations and the Internet: International Organizations as Forums for Information Issues*. Seminar paper: International Studies Association 2000 Annual Convention, March 14–18, 2000, Los Angeles, California.
- Russell, Adrienne 2005. Myth and the Zapatista movement: exploring a network identity. *New Media & Society*. 7: 4, 559–577.
- Saaristo, Kimmo. 2000. *Avoin asiantuntijuus. Ympäristökysymys ja monimuotoinen ekspertiisi*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 66. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Sandström, Olli, Ilkka Vaara, Pertti Heikkuri, Mikko Jokinen, Tapani Kokkonen, Jari Liimatainen, Teppo Loikkanen, Matti Mela, Olli Osmonen, Juha Salmi, Markku Seppänen, Ari Siekkinen, Juha Silvo, Jyrki Tolonen, Olavi Tuohisaari, Tapio Tynys, Marja Vaara & Pertti Veijola. 2000. *Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma*. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 38. Metsähallitus, Vantaa.
- Scott, Alan & Street, John. 2000. From Media Politics to E-Protest. The Use of Popular Culture and New Media in Parties and Social Movements. *Information, Communication & Society* 3: 2, 215–240.
- Schubert, Klaus & Jordan, Grant. 1992. Introduction. *European Journal of Political Research* 21: 1–2, 1–5.
- Tirronen, Tanja. 2003. Kansainvälisoikeudellisia näkökulmia Lapin maa- ja vesioikeuskysymykseen. Teoksessa Linjakumpu, Aini & Suopajarvi, Leena (toim.): *Sellainen seutu ja sellainen maa. Erot, vastarinta ja uuden politiikan vaatimus Lapissa*. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja, B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 44. Rovaniemi, Lapin yliopisto, 11–33.
- Valkonen, Jarno. 2003a. *Lapin luontopolitiikka*. Analyysi vuosien 1946–2000 julkisesta keskustelusta. Tampere: Tampere University Press.
- Valkonen, Jarno. 2003b. Ylä-Lapin luontopolitiikka ja luonnon paikallisuudet. Teoksessa Suopajarvi, Leena & Valkonen, Jarno (toim.) *Pohjoinen luontosuhde. Elämäntapa ja luonnon politisoituminen*. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja, B. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 43. Rovaniemi: Lapin yliopisto, 163–182.
- Valkonen, Jarno. 2006. *Luontopolitiikan paikallisuus*. Artikkelikäsikirjoitus. Ilmestyy.
- Valtion metsätalouden vaikutuksista poronhoitoomme ja esityksiä tilanteen korjaamiseksi*. Hammastunturin, Mudusjärven, Muotkatunturin ja Paatsjoen paliskuntien sekä Ivalon paliskunnan Nellimin tokkakunnan muistio Maa- ja metsätalousministeriölle, oikeusministeriölle ja ympäristöministeriölle 20.–21.3.2002.
- Van Waarden, Frans. 1992. The historical institutionalization of typical national patterns in policy networks between state and industry. *European Journal of Political Research*. 21: 1–2, 131–162.

Internet-lähteet:

- www.greenpeace.se/np/s/NPF_for_reindeer.asp?g=for (poimittu 10.11.2004)
- www.mtv3.fi/uutiset/arkisto/9612/961211/9612110111.html. (poimittu 10.11.2004)
- www.suttesaja.net